

100 jaar Leeuwarden: verleden en heden van een baptistengemeente

Een baptistengemeente heeft haar wortels in de voedingsbodem van een opwekkingsbeweging

Op blz. 16 van het boekje 'Baptisten Gemeente Leeuwarden 100 jaar' lezen we: 'Op 1 mei 1880 verliet Johannes de Vries op 20 jarige leeftijd Haulerwijk om zich in Leeuwarden te vestigen. Hij was de zoon van br. G. de Vries en zr. J. Plet die in 1864 als leden van de Vrije Evangelische Gemeente uit Leeuwarden naar Haulerwijk waren verhuisd en daar de arbeid hadden aangevangen, waaruit in 1877 de Baptistengemeente te Haulerwijk is ontstaan. Zo is het hier allemaal begonnen. We kunnen 100 jaar baptistengemeente Leeuwarden vieren omdat 116 jaar geleden iemand naar Leeuwarden terugkeerde die was opgegroeid in een gezin waarvan de ouders eerst vrij evangelisch waren en later - na verhuizing naar Haulerwijk - baptist waren geworden. De baptistengemeente te Leeuwarden is dus opgekomen binnen de invloedssfeer van Vrije Evangelische Gemeenten. De Vrije Evangelische Gemeenten in de 19^e eeuw maakten deel uit van een opwekkingsbeweging rond de figuur van ds. Joh. de Liefde. Het Leeuwarder baptisme is dus een vrucht van een opwekkingsbeweging.

Ds. Joh. de Liefde was in de vorige eeuw een van de leiders van de evangelische beweging in Nederland. Vanaf het begin heeft de evangelische beweging geput uit de bronnen van geestelijke opwekking. Dat vinden we terug bij De Liefde. Hij stond jarenlang in nauw contact met de voormannen van het Nederlandse Reveil. Het Reveil was een opwekkingsbeweging die in het begin van de 19e eeuw in het Zwitserse Genève was begonnen, en zich van daar over grote delen van Europa had uitgebreid. De Liefde was een opwekkingsman. Drijvend op de wind van een opwekking nam hij in 1855 het initiatief tot de oprichting van de nog altijd bestaande 'Vereniging tot Heil des Volks'. De Liefde begon met de opleiding van evangelisten. Ook in Leeuwarden kwam het tot de oprichting van een afdeling van de 'Vereniging tot Heil des Volks'. In 1857 begon De Liefdes medewerker Holleman in Leeuwarden met de opleiding van evangelisten, die in het Friese land op kermissen en jaarmarkten en in allerlei zaaltjes het evangelie verkondigden. In 1857 kwam het in Leeuwarden tot oprichting van een Vrij Evangelische Gemeente, o.l.v. de eerder genoemde Holleman.

De baptistengemeente te Leeuwarden is ontstaan binnen de invloedssfeer van de opwekkingsbeweging rond ds. Joh. de Liefde. Dat is geen bijzonderheid van de baptistengemeente alhier. Dat is door de gehele geschiedenis van het baptisme overal zo geweest. Het baptisme is bijna overal begonnen in de sfeer van een opwekkingsbeweging. Zo is het in de 17^e eeuw begonnen in Engeland. Zo is het in de vorige eeuw begonnen in Duitsland en in Rusland. Het baptisme floreert in de sfeer van een opwekkingsbeweging. Zo is het Amerikaanse baptisme in de 18^e eeuw geweldig gegroeid ten tijde van de grote opwekkingsbeweging rond Wesley en Whitefield. Het begin van de 100-jarige geschiedenis van de baptistengemeente te Leeuwarden is typerend voor de ontstaansgeschiedenis van 'het baptisme'.

De opwekkingsbeweging waarbinnen een baptistengemeente ontstaat en tot bloei komt, is nooit een exclusief baptisten opwekkingsbeweging. Een opwekking gaat door allerlei kerken, kringen en gemeenschappen heen. In de sfeer van een opwekking ontstaan en gedijen meerdere geloofsgemeenschappen, die doorgaans veel gemeenschappelijk hebben. Leden trekken soms van de ene naar de andere gemeenschap. Als gevolg daarvan gaan geestelijk nauw verwante geloofsgemeenschappen elkaar dan zomaar als concurrenten beschouwen. De verhouding tussen baptistengemeenten en Vrije Evangelische Gemeenten is in de vorige eeuw zo'n gevoelige verhouding geweest. Geestelijk stonden ze vlakbij elkaar. Feitelijk scheidde alleen het doopwater hen. En juist daarin was er zo snel sprake van irritatie, van angst voor elkaar, van behoefte om elkaar te bekritisieren.

Een paar vragen voor het heden:

1. Ontdekt u als baptisten gemeente Leeuwarden in uw omgeving iets van een opwekking? Uw toekomst ligt wellicht in een deelhebben aan deze opwekking!
2. Zijn er in uw leefomgeving florierende geloofsgemeenschappen met een grote geestelijke verwantschap? Hoe is de relatie met hen? Kunt u hierin wellicht de relatie weerspiegeld zien tussen baptistengemeenten en Vrije Evangelische Gemeenten uit de vorige eeuw?

Ook een baptistengemeente wordt na afloop van jaren een traditionele gemeente en heeft dan een opwekking nodig

Opwekkingen ontspruiten aan de voedingsbodem van traditioneel kerkelijk leven. Een opwekking begint niet op het zendingsterrein. Zij begint binnen een kerkelijke structuur waarin een zekere mate van Bijbelkennis en kennis van de hoofdthema's uit het christelijk geloof voorhanden zijn, waarin christelijke normen en waarden geaccepteerd zijn, waarin kerkgang goede gewoonte is. Een opwekking is een réveil, een geestelijk ontwaken van een op

de sofa van goede gewoontes ingedut christendom. Opwekking is opwekking van traditioneel kerkelijk leven. Elke geloofsgemeenschap met leden van de tweede of derde generatie, heeft een traditie ontwikkeld. Daar is geen ont-komen aan. Traditievorming is een soort wet van historische zwaartekracht. In de loop der jaren valt alles op zijn vaste plaats. Dat is niet per definitie verkeerd. Traditie wordt verkeerd als er geen beweging meer in te krijgen valt. Als de dingen vastgeroest zijn. Als de vaste plaatsen heilig zijn geworden. Het kan niet missen. Een gemeente die haar eeuwfeest viert heeft veel van een traditionele gemeente.

Bij het lezen van het boekje over 100 jaar baptistengemeente Leeuwarden viel het mij op hoeveel bladzijden er gewijd zijn aan het kerkgebouw aan de Noordvliet. Dat kan liggen aan de aard van het archiefmateriaal dat voor het schrijven van zo'n geschiedenisboekje beschikbaar is. Heel veel uit een eeuw geschiedenis komt niet uit zo'n boekje, omdat het nooit ergens werd opgeschreven. Veel historisch materiaal raakte in de loop der jaren verloren. Maar bijna alles wat te maken heeft met de aankoop van grond en de bouw en verbouw van een kerkgebouw werd zorgvuldig bewaard. Alleen al omdat het om heel veel geld ging.

Maar ik geloof dat er méér aan de hand is. Het kerkgebouw krijgt niet alleen ruime aandacht omdat daarover zo veel archiefmateriaal van bewaard is gebleven. Dat kom je op het spoor wanneer je kijkt naar de koppen die in dit boekje boven de verschillende hoofdstukken zijn geplaatst. Heel veel koppen hebben betrekking op de lotgevallen van het kerkgebouw. Zo domineert de geschiedenis van het kerkgebouw de geschiedenis van de gemeente! Een kerkgebouw leent er zich voor om een monument te worden. Al lang vóór een kerk door de overheid op de lijst van historische monumenten wordt geplaatst, kan het voor de gemeente zelf een monument zijn. Het is het gezicht van de gemeente. Meer dan zestig jaar gemeentelijk lief en leed hebben zich in deze ruimten afgespeeld. De kerk heeft te maken met het -wij gevoel van de gemeente: -onze kerk! Een kerkgebouw - ook als het nog lang geen kathedraal is - is een monument van een traditie. Baptistengemeenten ontstaan en floreren in een sfeer van opwekking. Opwekking is opwekking van traditioneel kerkelijk leven. Ook een baptistengemeente wordt in de loop der jaren een traditionele gemeente en heeft dan een opwekking nodig.

O.H. de Vries